

УДК 378.147

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНО-СПРЯМОВАНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Соломко Надія Федорівна
Лосик Вікторія Георгіївна
Тимошенко Володимир Валерійович
м.Краматорськ

У статті розглядається актуальна проблема сучасності – формування гуманістично-спрямованої фізичної культури у студентської молоді. Особливе місце у цьому процесі займають заняття з фізичного виховання та використання спортивно-орієнтованих технологій в ході організації цих занять. У статті подано результати теоретичного дослідження проблеми ціннісного ставлення студентів економічних спеціальностей машинобудівної академії до фізичної культури. Було визначено мотиви та інтереси студентів щодо фізичної культури та спорту, а також фактори, що сприяють прагненню до фізичного самовдосконалення студентів.

Ключові слова: фізична культура, гуманістична спрямованість, спортивна орієнтація, фізичне виховання.

Постановка проблеми. Фізична культура у вищому навчальному закладі є невід'ємною частиною формування

загальної та професійної культури особистості сучасного фахівця, системи гуманістичного виховання студентів. Як навчальна дисципліна, обов'язкова для всіх спеціальностей, вона є одним з засобів формування всебічно розвинутої особистості, оптимізації фізичного і психофізіологічного стану студентів у процесі професійної підготовки. Сучасний етап розвитку системи вищої освіти зумовлює переосмислення її змісту, де важливе місце відводиться гуманістичній парадигмі.

Сучасна система фізичного виховання студентської молоді не фізкультурних ВНЗ є пріоритетною у формуванні фізичної культури молоді як виду загальної культури, здорового способу життя, спортивного стилю життєдіяльності майбутніх фахівців. Особливу актуальність ця проблема набуває в умовах реорганізації вищої освіти, її демократизації та гуманізації.

Формування культури здоров'я студентів економічних

спеціальностей ВНЗ багато в чому залежить від того, наскільки ефективно будуть організовані заняття з фізичного виховання. Традиційна система фізичного виховання, спрямована на виконання уніфікованих програм, повинна бути лише базисом для формування системи цінностей фізичної культури.

В даний час у вищій школі починають складатися гуманістичні виховні системи. При цьому кожна загальна система освіти повинна відводити належне місце і фізичній культурі, фізичному вихованню та спорту. Це необхідно для встановлення рівноваги та зміцнення взаємозв'язків між складовими елементами освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичні основи інноваційних технологій у фізичному вихованні та їх роль у формуванні здорового способу життя студентської молоді постійно висвітлюються у роботах вітчизняних та іноземних науковців (В.Бльсевич, Д.Фільченков, Н.Армстронг, Г.Соловьев, М.Толмачова, Л.Лубишева, С.Селевко).

Проблеми фізичного виховання молодого покоління набули висвітлення в працях Н.Денисенко (формування свідомого ставлення до здоров'я, організація рухового режиму), В.Кайносова, Н.Хоменко (формування потреби у фізичному вдосконаленні), Б.Ведмеденка, Ю.Железняк, В.Назарова (виховання звички до систематичних занять фізкультурою і спортом), В.Григоренко, С.Євсєєва, С.Путрова, В.Силуянова (позитивне ставлення до занять фізичною культурою), Є.Щербакова (розвиток інтересу до спортивно-фізкультурної діяльності), М.Солопчука (виховання потреби у фізичному вдосконаленні), С.Омельченко (виховання прагнення до здорового способу життя).

Науковці вважають, що стратегічною метою вищої освіти повинно бути створення середовища, яке сприяло би фізичному оздоровленню студентів, морально-етичному становленню особистості, можливості підтримати існуючий рівень здоров'я, поліпшити його, сформувати навички здорового способу життя

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета роботи – теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування гуманістично-спрямованої фізичної культури особистості студента економічної спеціальності у вищому навчальному закладі неспортивного типу, а саме у машинобудівній академії.

Для досягнення даної мети необхідно вирішити наступні завдання: (1) Розглянути гуманітарний вектор сучасної вищої освіти; (2) Розглянути особливості спортивно орієнтованого фізичного виховання та його вплив на гармонійний розвиток особистості студентів.

Виклад основного матеріалу. Як показують дослідження, існуюча система фізкультурно-спортивної роботи у вузах не дозволяє вирішити основні завдання, покладені на цю систему, – не забезпечує належного рівня здоров'я і фізичного розвитку студентів, не формує в них потреби у здоровому способі життя і фізичному вдосконаленні, інтересу до фізкультурно-спортивної діяльності, не дозволяє повною мірою реалізувати величезний гуманістичний, культурний потенціал цієї діяльності. Більше того, багато фактів свідчать про все зростаючий рівень девальвації духовно-моральних цінностей у сфері дитячо-юнацького, в тому числі студентського спорту взагалі. Багатьох молодих людей спорт приваблює зовсім не як сфера прояву естетики, моральності, культури, як засіб гармонійного розвитку, а насамперед тому, що тут можна заробити гроші, спостерігати і проявити жорстокість, агресивність, грубу фізичну силу. Серед молодих спортсменів все частіше спостерігається прагнення домогтися перемоги будь-якою ціною, навіть за рахунок здоров'я, порушення моральних норм і т.ін.

З урахуванням цієї ситуації, а також нових умов соціально-економічного та культурного розвитку нашої країни у вузах ведеться інтенсивний пошук нових напрямків фізкультурно-спортивної роботи, що відповідають вимогам

сьогодення і здатних вирішити весь комплекс соціально-педагогічних завдань, що стоять перед системою вищої освіти та фізкультурно-спортивним рухом.

Фізична культура прямо та опосередковано охоплює такі властивості та орієнтації особистості, які дозволяють їй розвиватися в єдності з культурою суспільства, досягати гармонії знань і творчого дії, почуттів і спілкування, фізичного і духовного, вирішувати протиріччя між природою і виробництвом, працею і відпочинком, фізичним і духовним. Досягнення особистістю такої гармонії забезпечує її соціальну стійкість, продуктивну включеність в життя та працю, створює їй психічний комфорт.

Фізична культура виступає як соціокультурний шар практики, спрямованої на освоєння природних сил студентів та опосередкованих їх культурним ставленням до своїх фізичних можливостей. Розвиток фізичних здібностей студента розглядається в рамках процесу виховання як розвиток елементів культури, особливих особистісних якостей. Гуманітаризація освітнього процесу підкреслює величезну роль освіченості особистості, її самоцінність. Лише при цьому вона може досягати такого стану, при якому стають можливими та необхідними соціальні та індивідуальні процеси саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, самоврядування, самовизначення. Вони відображають найбільш дієві та довготривалі результати освіти з фізичної культури.

Ціннісні орієнтації студентів розглядаються як способи, за допомогою яких диференціюють об'єкти фізичної культури за їх значимістю. У структурі фізкультурно-спортивної діяльності ціннісні орієнтації тісно пов'язані з емоційними, пізнавальними та вольовими її сторонами, що утворюють змістовну спрямованість особистості. Характер же спрямованості в самій діяльності частіше залежить від того, який особистісний сенс має система тих чи інших цінностей, що визначає дієвість відносин індивіда до тих об'єктів, заради яких ця діяльність здійснюється. Одні об'єкти можуть викликати емоційну (чуттєву), інші – пізнавальну, треті – поведінкову активність.

Сучасна технологія педагогічного процесу, що має за основу ідеї гуманізму та концепції виховання фізичної культури студентів передбачає не тільки її розуміння в аспекті рухової активності, спрямованої на розвиток фізичних якостей, а і як систему залучення студентів до широкого набору цінностей фізичної культури. Замість авторитарного навчання, яке спирається на передачу та відтворення інформації, необхідно створювати систему освіти, яка орієнтована на майбутнє, яка заохочує ініціативу та виховує у студентів самостійність, яка спонукає студентів вчитися та вдосконалюватися на всіх рівнях.

Гуманістичний підхід та взаєморозуміння викладача та студента дозволяють досягти більш значних успіхів у навчанні, ніж традиційні директивні підходи [3, с.379].

Гуманітарна спрямованість сучасної вищої освіти передбачає підготовку майбутніх фахівців у галузі економіки на засадах самоосвіти, самовдосконалення інтелектуальних та фізичних можливостей студентів. Вона включає формування широкого культурологічного світогляду, національної самосвідомості та дбайливого ставлення до власного здоров'я. [1, с.118]

Гуманізація фізичного виховання полягає у особистісній орієнтації, створенні оптимальних умов для розвитку індивідуальності студента, у толерантному ставленні до можливостей студентської молоді.

Щоб досягти мети фізичного виховання – сформувати фізичну культуру особистості, важливо вирішити такі виховні, освітні, розвиваючі та оздоровчі завдання:

- зрозуміти роль фізичної культури у розвитку особистості та підготовки її до професійної діяльності;
- дослідити науково-практичні основи фізичної культури та здорового способу життя;
- сформувати мотиваційно-ціннісне ставлення студен-

- оволодіти системою практичних умінь і навичок, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я, психічне благополуччя, розвиток і вдосконалення психофізичних здібностей і властивостей особистості, самовизначення у фізичній культурі;
- забезпечити загальну та професійно-прикладну фізичну підготовленість, визначальну психофізичну готовність студентів до майбутньої професії;
- набути досвіду творчого використання фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення життєвих та професійних цілей.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

1. В останні роки стає більш необхідним впровадження планомірного переходу від обов'язкових форм до процесу фізичного й інтелектуального самовдосконалення студентів. Такий шлях обумовлює посилення освітньої і методичної спрямованості педагогічного процесу, забезпечує опанування студентами фізкультурних знань, які дозволяли б їм самостійно здійснювати фізкультурно-спортивну діяльність.

ність.

2. Стає очевидним, що освітній процес має якнайтісніше поєднуватися з цілеспрямованим вихованням мотивації, інтересу та ціннісного ставлення до фізичної культури, стану особистісного здоров'я студентів вищого навчального закладу неспортивного типу. Саме фізичне виховання набуває статусу важливого засобу цілеспрямованого формування особистості, мета якого полягає у залученні студентів до духовних і матеріальних цінностей фізичної культури.

3. Спортизація фізкультурної діяльності студентів ВНЗ, по суті, повинна стати основою відродження і розвитку масового студентського спорту. Спортивна спрямованість практичних занять з фізичної культури студентів може не лише радикально змінити їх фізкультурну активність, але і в цілому прищепити спортивний стиль повсякденної життєвості.

Подальші наукові пошуки в даному напрямі будуть спрямовані на глибше вивчення процесу гуманізації фізичного виховання студентів сучасної вищої школи інших спеціальностей.

Література та джерела

1. Бахтін М.М. Гуманізм як принцип виховання сучасної молоді / Михайло Михайлович Бахтін // Вища освіта України. – 2007. – №1. – С.117-120
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Караваева Е.Л. Конструктивизм и гуманизм в физическом воспитании учащейся молодежи / Е.Л.Караваева, Л.И.Орехов // Современный олимпийский спорт и спорт для всех. Материалы XI Международного научного конгресса. – Минск: БГУФК, 2007. – С.378-380
4. Лубышева Л.И. Социальная роль спорта в развитии общества и социализации личности / Людмила Ивановна Лубышева // Теория и практика физической культуры. – 2001. – № 4. – С.11-13
5. Омельченко С.О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: Монографія / Світлана Олександрівна Омельченко. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 352 с.
6. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / Ирина Сергеевна Якиманская. – М.: Сентябрь, 1996. – 95 с.

В статье рассматривается актуальная проблема современности – формирование гуманистически направленной физической культуры у студенческой молодежи. Особое место в этом процессе занимают занятия по физическому воспитанию и использование спортивно ориентированных технологий в ходе организации этих занятий. В статье приведены результаты теоретического исследования проблемы ценностного отношения студентов экономических специальностей машиностроительной академии у физической культуре. Были определены мотивы и интересы студентов относительно занятий физической культурой и спортом, а так же факторы, которые способствуют стремлению к физическому самосовершенствованию студентов.

Ключевые слова: физическая культура, гуманистическая направленность, спортивная ориентация, физическое воспитание.

The article considers the topical problem of modernity – formation of humanistic-directed physical culture in students. The physical education classes and application of sports-oriented technology in the organization of the classes take an important place in this process. The article presents the results of a theoretical investigation of the problem of value attitude of economic specialties students to Physical Culture at Engineering Academy. There has been revealed the age structure of the motives and interests of students in the field of physical education and sports, as well as factors and motivations that contribute to the formation of motivation of teenagers to physical self-improvement. Recommendations have been made allowing to make changes to the programme of physical education in a high school. The necessity of transition from the traditional system of physical education to new forms of education has been grounded. The features of a sports-oriented education and its impact on the personal development of students have been considered. And a new concept of self-oriented education is the reorientation of purpose, objectives, forms and methods of physical training is targeted to the student's personality.

Key words: physical culture, humanistic direction, sports orientation, physical training.